

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مسائل نظریه پروازی

پژوهش و ملاحظات

دکتر مسین فلنبر

استاد دانشگاه تهران

دکتر معصومه مصطفی زاده

مهندس همای لطیف

سرشناسه	: قتیفر، حسین.
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی نظریه پردازی، پیشینه و ملاحظات / حسین قتیفر، معصومه مصطفی زاده، مهتاب همایی لطیف
مشخصات نشر	: تهران، نگاه دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۳۶۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۷-۳۷۱-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فنیپا
موضوع	: تقریه
موضوع	: Theory (Philosophy)
موضوع	: علوم - روش شناسی
موضوع	: Science - Methodology
موضوع	: علوم انسانی - روش شناسی
موضوع	: Humanities - Methodology
شناسه افزود	: مصطفی زاده، معصومه.
شناسه افزوده	: همایی لطیف، مهتاب.
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۱۳۹۳ / ع ۹۴۲ / ۸۳۴
رده بندی دیسی	: ۱۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۶۳۹۲۱

خرید الکترونیکی کتاب‌های نگاه دانش

www.negahedanesh.com

اندر کتاب‌های نگاه دانش

[Telegram.me/negahedanesh](https://t.me/negahedanesh)

انتشارات نگاه دانش

نام کتاب	:	مبانی نظریه پردازی؛ پیشینه و ملاحظات
مؤلفین	:	حسین قتیفر، معصومه مصطفی زاده، مهتاب همایی لطیف
ناشر	:	نگاه دانش
حروف چینی و صفحه آرای	:	را حله سادات عطائی
طراح جلد	:	نگاه دانش
نوبت چاپ	:	اول - ۱۳۹۷
تیراژ	:	۴۰۰ نسخه
قیمت	:	۲۵,۰۰۰ تومان
لیتوگرافی / چاپ و صحافی	:	باختر - شاهین - صالحانی
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۱۵۷-۳۷۱-۵

توجه: کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است و هیچ کس حقیقی و حقوقی حق چاپ و برداشت تمام یا قسمتی از اثر را به صورت چاپ، فتوکپی، جزوه و حتی دست‌نویس ندارد و متخلفین به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

انتشارات نگاه دانش؛ انقلاب - پ ۱۲ فروردین - ساغمان ناشران پلاک ۲۷۱ - طبقه ۲ - واحد ۴

تلفن: ۶۶۹۵۴۸۹۲ - تلفکس: ۱۵۴ ۶۶۴۸۶

«آگاهی زندگی را می‌سازد و زندگی شوق یافتن و کشف را»

قاعده‌ی وجودی آدمی بر زیستن آمیخته به جستن و پیش رفتن و کنجکاو‌ی و احساس و حدس و شهود و یافتن ارتباط پدیده‌های پیشین و پسین و فرازین و فرودین این عالم و فراسوی این جهان سراسر تغییر عالم هستی است. البته بسیاری از اندیشه‌ورزان و خود پویان مکاتب باستانی مانند یونان در آغاز، برای روش و متدولوژی اهمیت زیادی قائل نبودند و حتی آنها را با چشم تحقیر می‌نگریستند و در حد دستورالعمل‌های آشپزی تشبیه می‌کردند و اصطلاح «موداس» پرندی^۱ به آنها می‌دادند. اما کم کم این نگرش منفی افراطی به پژوهش تحول یافت و به جای فقط «اشاعه‌ی فکر» به تدیس «دری» پرداخت و آن را والاتر و مقدس‌تر از همه چیز قرار داد و البته مقدم‌تر از پژوهش. در آغاز می‌گفتند: «نظریه در حقیقت عصاره و جوهره‌ی فکر و زاده‌ی اندیشه است و مقدس‌تر از آنست که لباس حقیر پژوهش را به تن کند.»^۲ رهد، فلسفه و حکمت متعالی جستن حقیقت را می‌دانستند و با صراحت تمام اعلام می‌کردند که:

«تحقیق، تعهد به جستجوی حقیقت، خاطر خود حقیقت و نه برای مقصد دیگر است»

با شروع نهضت‌های جدید علمی و رستاخیز فلسفی و تشیع آلمانی که در طی قرن ۱۶ تا ۱۸ تابیدن گرفت، و بدنه منجمد اندیشیدن را آب نمود و حرارتی نو بر آن جاری کرد و ظهور غول‌های جدید تئوری‌پرداز، بالاخص با ضربات بت شکنانه‌ی «فرانسیس بیکن» که ادعا کرد:

«دیگر نوبت تفسیر جهان به سر آمد و در دیت تسخیر جهان است.»

راه را برای اندیشه‌ورزی نوین، کشف نظریات و جسارت نقد و رد کلیت و تولید و مقاومت و استدلال و استنباط و عرض اندام و شکوهمند اندیشی و با صدای رسا فکر کردن را گشود. در همین فرز باد شده با سلیلی از منجمین و فیزیکدانان نظریه‌پردازان جوان مانند «گالیله و کوپرنیک و تیکوبراهه» و «کپلر» جهیم که مسیر درک و فهم و شعور را چند نردبان بالا بردند و در کنار اکتشاف و نظریات کهن و معاصر پیش‌ریختن از خود مخصوصاً نظریات مسلمانان، توانستند قافله‌ی دانش را به پیش رانند.

در این اثر که نام و فرنام آن را به «مبانی نظریه‌پردازی: پیشینه و ملاحظات» نام نهادیم بر آن شدیم تا نگاهی سه‌گانه به این موضوع داشته باشیم؛ یعنی «پیشینه کاوی، مبنا شناسی و کاربردی» لذا: با مصاحبت و مخالطه با اربابان بحث اهل قلم و صاحبان قدم و هم‌م در این وادی به این نتیجه رسیدیم رعمارغم وجود آثار موجود در این بحث، جای طرح این رویکرد خالی است. لذا بر آن شدیم تا بصورت مبنا‌یی با رویکرد تاریخی - تحلیلی و روش نقل و استناد مصداقی، بحث را به پیش برانیم و به این واژه‌ی ذوابعد یعنی «تئوری و یا نظریه» بپردازیم.

حاصل این تلاش، متن پیش روی شما سروران و اساتید و دانشجویان است که امیدواریم با دقت نظر و چشم تیز نگر به آن امعان اندیشه باشید و از باب لطف چنانچه نقد و پیراستنی لازم دارد دریغ نوزید.

در پایان جا دارد که از آقای مهندس عادل اسماعیلی برای زحماتی که به منظور ویراستاری کتاب تقبل کردند و همچنین سایر سرورانی که در مسیر تدوین و تحلیل این اثر یاری گر ما بوده و نکات ارزنده و پاینده‌ای به ما منتقل نمودند کمال تشکر و مزید امتنان را داشته باشیم. لذا از تمامی خوانندگان فکور و صاحب قلم و قدم در وادی اندیشه‌ورزی تقاضا داریم که نظریات و پیشنهادات اصلاحی خویش را به آدرس ناشر ارسال نموده، تا در چاپ‌های بعدی از آن بهره‌مند شویم و در پیشگفتار بعدی نیز مراتب سپاس خود را نسبت به آنها ابراز داریم.

حسین خنیفر

معصومه مصطفی‌زاده

مهتاب همایی لطیف

www.ketab.ir

«نظریه پردازی یکک نظم مذاکره شده از سوی کسانی است که در درون آن زندگی و کار می کنند و به طور

مستمر باز تعریف می شود»

کافمن

«نظریه پردازی» دارای تاریخ و پیشینه ای به فراخنای تاریخ است و هر یک از دانشمندان سهم عمده ای در پیشرانی قافله دانش داشته اند. چه آنها که به صواب نظریه سازی کرده اند و چه آنها که به خطا یا انگیزه خاص قلم فرسایی و اندیشه وزی نموده اند و البته همیشه در ساحت و مساحت علم، نقد اندیشه ها از نقد انگیزه های و نتایج مترتب بر آن، جد است. انگیزه ها خوب بد دارند. ما اندیشه ها در دایره راست و دروغ قرار می گیرند و این مسأله مایه افتراق این دو است. دنیای نظریه پردازی آنگونه است که دانستن است و نه انگیزه های نازل و صرفاً مادی. بعنوان نمونه قوانین کپلر در ستاره شناسی بسیار مورد امان دلدندان است. برخی علت روی آوردن کپلر به دانش نجوم را فقر او می دانسته اند با این حال هیچ محقق و نقادی علمی شناسیم که فقر کپلر را در صحت آراء او دخیل بدانند و معتقد شود که وقتی او ثروتمند شد دیگر آن سخنان و اعمت دات را کنار گذاشت. علم و نظریه پردازی و شوق دانستن و پرواز در سپهر فهم ادراک و فضای بیکران ناشناخته ها، فقر و بهره و محاسبه و چرتکه و منفعت و مصلحت نمی شناسد. آمیخته کردن انگیزه و انگیزه در وادی علم و تفسیر و کشف رمز و راز جهان بر اساس مصالح و مطامع اندیشه ورزان نوعی مسلخ عقل و قربانگاه تفکر است.

دنیای نظریه پردازی و تولید ناب علمی در مسیر خود از هیچ نا آرام کننده بهره می برد و به تعبیری رسیدن به مقصدی آرمانی، خواه ذهنی و خواه مرئی و مادی، ابزاری آرام بخش موقتی رای روح نا آرام و سرکش اذهان متلاطم و طوفانی اندیشه ورزان جوامع مختلف و گوناگون بوده است.

به تعبیری می گویند تمام انسان ها به خفتگان شبیه ترند تا هشیاران و سرهای دانشمندان و نظریه پردازان نوعی بیداری های کوتاه و بلند و گاه برهم زنده خواب سنگین اذهان انسان هاست. چه تا در تاریخ سترگ علم و دانش بشری برخی اندیشمندان خواب بشر را تعبیر و برخی مسیر بشر را تغییر و گاه برای آینده تدبیر اندیشیده اند و دارای تاثیر فراوانی بوده اند و از ریلی که بشر روی آن طی مسیر می کند چندین ریل بالاتر را نشانه رفته و هستی و حیات بشر را متحول کرده اند.

این اثر با آثار مشابه غربی و ترجمه ای در کشور ما اندکی متفاوت است و ضمن اینکه ریشه یابی جامعی روی موضوع نظریه و نظریه پردازی انجام می دهد، سعی می شود در جای جای آن از مصادیق و نمونه های مختلف مرتبط با بحث اسفاده شود. لذا در فصل نخست دست به مفهوم شناسی و معنا کوری نظریه زده ایم.

در فصل دوم به تاریخچه نظریه پردازی در علوم با رویکردی به دوران باستان و قرون وسطی نگاهی انداخته و در فصل سوم این اثر دوران نظریه پردازی در غرب بعد از رستاخیز علمی را رصد کرده ایم. دورانی که اندکی رخوت و رکود در جهان علمی و متلاطم اسلامی را شاهدیم و لیکن دوران پژوهش های متنوع و انفجاری در جهان غرب را به نظاره می نشینیم که به اذعان بسیاری از اندیشمندان، غرب این تحول را وامدار دانش مسلمانان و اندوخته شرق می دانند.

در فصل چهارم نظریه‌پردازی در دنیای معاصر را مورد بررسی قرار داده و به نظریه‌هایی در باب نظریه اشاره و سپس نظریه حدس‌ها و ابطال‌های پوپر و انقلاب علمی توماس کوهن و معقولیت فایربرد و برنامه‌های پژوهشی لاکاتوش و مسیر تحولات علمی نظریه‌پردازی را مورد کنکاش قرار می‌دهیم.

در فصل پنجم به مبحث بنیادین مبانی آغازین برای نظریه‌پردازی می‌پردازیم و در ادامه آن به ملزومات نظریه‌سازی و ویژگی‌های نظریه‌پرداز اشاره می‌کنیم.

در فصل ششم به مبحث عمیقی پیرامون ویژگی‌های یک نظریه خوب و جنجالی می‌پردازیم و همچنین به محدودیت‌های نظریه و نظریه‌پردازی اشاره می‌کنیم.

در فصل هفتم مدل‌ها و فرایندهای نظریه‌پردازی را مورد امعان نظر قرار داده و نظریه‌سازی بیکنی، پوپری و دیدگاه کوهن را مورد اشاره قرار می‌دهیم.

در فصل هشتم موانع سه‌گانه (ساختاری و زمینه‌ای و رفتاری) در علوم انسانی که بر سر راه نظریه‌پردازی قرار دارند را مورد بررسی قرار می‌دهیم، سپس چالش‌ها و روش‌های متفاوت نظریه‌پردازی در علوم انسانی را بیان می‌کنیم.

در فصل نهم از تجارب بین‌المللی کشورها در بسترسازی و حرکت به سمت نظریه‌پردازی صحبت می‌کنیم و به رویکردهای جدید متفکران غربی، اواخر تفکر انتقادی اشاره کرده و در این زمینه کشورهای ژاپن، آمریکا، کانادا، بلاروس، آلمان، سوئیس، هند، کویت و جهان اسلام را مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهیم.

در فصل دهم به پیرامون خود نظر افراشته، تحلیل و وضعیت سنجی کشورمان در زمینه نظریه‌پردازی به ارائه راه‌کارهای برون رفت از رکود نظریه‌پردازی با رویکرد تحولات تکمیلی می‌پردازیم و در حقیقت اشاراتی به وضع فعلی سکون، توقف، مصرفی و تماشاچی بودن نظام آموزشی و پشتی کشورمان در تولید، تعدیل، رد، تایید، نقد و چالش نظرات در عرصه نظریه‌پردازی و میدان نظریه‌آرایی جهان فعلی می‌پردازیم. کشوری که از آغاز تمدن و قرون پیش از یکجانشینی انسان و از عمیق‌ترین دوران تاریخ در حوزه‌های اجتماعی، رفتاری، تمدنی، علمی، دینی، اخلاقی، مدنی، فردی، جمعی، حرفه‌ای، مهارتی، سیاسی، اقتصادی، فنی و ... صاحب سبک، مرجع، دارای نقش پررنگ و حاضر و مؤثر بوده و نه فقط ناظر و متأثر، ولیکن امروزه به فاز مصرف‌نظاره‌گری پیشتازی نظریه‌پردازان جهان نشسته است.

این اثر همانگونه که اشاره شد گامی کوچک در بهنه و عرصه نظریه‌پردازی با روش یک قدم به قدیم و پیشینه و یک گام به آینده، در نظر داشته است که انشالله ارباب قلم و فکر و تحلیل و نقد، را با کتاب تذکرات خویش در پر بار کردن آن یاری خواهند کرد.

حسین خنیفر

معصومه مصطفی‌زاده

مهتاب همایی لطیف

فهرست مطالب

چهره مهم‌ترین اندیشمندان مورد اشاره در فصل دوم ۷۴
منابع فارسی: ۷۵

فصل سوم: نظریه پردازی در غرب بعد از رستاخیز علمی

مقدمه ۷۹
رساناس و تحولات آن ۷۹
اومانیسیم ۸۲
ریشه‌ی تاریخی اومانیسیم ۸۲
اومانیسیم و رساناس ۸۳
نظریه پردازی اومانیسیم در عالم اخلاق ۸۴
انسان‌شناسی اومانستی و بینش دینی ۸۵
نقدی بر پیدایش نظریه‌های بیان‌شده ۸۸
انقلاب علمی و نظریه پردازی نوین ۸۹
ویژگی‌های علم و نظریه پردازی رساناسی ۹۲
عوامل زمینه‌ساز انفجار علمی و نظریه پردازی در دوره‌ی رساناس ۹۳
نظریه پردازان دوران طلایی رساناس ۱۰۰
فرانسیس بیکن و ظهور مکتب استقرارگرایان ۱۰۴
خلاصه فصل ۱۰۷
چهره مهم‌ترین اندیشمندان مورد اشاره در فصل سوم ۱۰۸
منابع فارسی: ۱۰۹
منابع انگلیسی: ۱۰۹

فصل چهارم: نظریه پردازی در دنیای معاصر

مقدمه ۱۱۳
جایگاه علم و نظریه پردازی در قرن بیستم ۱۱۵
نظریه پردازی در نظریه پردازان معاصر ۱۱۷
طلابه‌داران نظریه پردازی در قرن بیستم ۱۱۸
نظریه‌هایی در باب نظریه پردازی ۱۱۹
مکتب ابطال‌گرایی، نظریه‌ی علمی، ابطال‌های پوپر ۱۲۱
انقلاب علمی کوهن ۱۲۴
تعارض کوهن و پوپر در باب نظریه پردازی ۱۲۵
معقولیت فایربراند ۱۲۶
برنامه‌های پژوهشی لاکاتوش ۱۳۳
سیر تحولات علمی و نظریه پردازی در نیمه‌ی دوم قرن ۱۳۵
اقتصاد و علم در بلوک شرق ۱۳۸
خلاصه فصل ۱۴۱
چهره مهم‌ترین اندیشمندان مورد اشاره در فصل چهارم ۱۴۲
منابع فارسی: ۱۴۳
منابع انگلیسی: ۱۴۳

فصل پنجم: مبانی آغازین برای نظریه پردازی: ملزومات نظریه سازی و ویژگی‌های نظریه پرداز

مقدمه ۱۴۷

فصل اول: واژه کاوی و مفهوم‌شناسی نظریه

مقدمه ۱۳
مفهوم نظریه ۱۴
نظریه چیست؟ ۱۵
چستی نظریه ۱۶
تعریف نظریه ۱۷
واژه کاوی نظریه ۲۲
ریشه‌شناسی نظریه و عناصر سازندگی آن ۲۳
نظریه و جایگاه آن در واقعیت ۲۵
مفهوم تحلیلی واژه‌ی نظریه ۲۶
نظریه و روش ۲۶
نظریه و عمل ۲۷
نظریه و یادگیری ۲۷
تاریخچه‌ی نظریه پردازی در دوران جدید ۲۸
برخی نظریه‌ها در حوزه‌ی علوم انسانی و رفتار ۲۸
نظریه، فرضیه، واقعیت، قانون ۳۲
قانون علمی ۳۷
گونه‌شناسی نظریه ۳۷
خلاصه فصل ۴۲
چهره مهم‌ترین اندیشمندان مورد اشاره در فصل اول ۴۳
منابع فارسی: ۴۴
منابع انگلیسی: ۴۵

فصل دوم: تاریخچه‌ی نظریه پردازی در علوم با رویکردی به دوره باستان و قرون وسطی

مقدمه ۴۹
علم و نظریه در دوران باستان ۴۹
علم پیش از یونان ۵۰
علم یونانی ۵۱
اولین اندیشمندان یونانی ۵۳
اندیشه‌ها و نظریه‌های سقراط ۵۳
اندیشه‌ها و نظریه‌های افلاطون ۵۴
اندیشه‌ها و نظریه‌های ارسطو ۵۵
علم اسکندرانی ۵۸
علم و نظریه در قرون وسطی ۵۸
سده‌های تاریک ۵۹
پیدایش علم اسلامی (عصر زرین نظریه پردازی اسلامی) ۶۳
عصر تأثیر علوم و نظریه‌های اسلامی ۶۵
دوران زوال علوم اسلامی ۶۸
دلایل زوال علمی در قرون وسطی و افول نظریه پردازی ۶۹
علم و نظریه پردازی در اواخر قرون وسطی ۷۱
خلاصه فصل ۷۳

۲۱۹.....	ویژگی های تبیینی مدل.....
۲۲۵.....	رهیافت ترکیبی در نظریه پردازی.....
۲۲۷.....	نظریه سازی بیکتی (پژوهش سپس نظریه).....
۲۲۷.....	رویکردهای اصلی نظریه پردازی.....
۲۲۸.....	نظریه سازی بیکتی (نظریه سپس پژوهش).....
۲۳۰.....	نظریه سازی پوپری (نظریه، سپس پژوهش).....
۲۳۲.....	نظریه سازی از دیدگاه کوهن.....
۲۳۳.....	مقایسه ی رویکردهای نظریه سازی.....
۲۳۴.....	روش شناسی نظریه پردازی.....
۲۳۶.....	مرحله اول: شناخت موضوع بحث برانگیز یا تشخیص ناهنجاری ها.....
۲۳۷.....	مرحله دوم: دست زدن به تحلیل نظام مند علمی.....
۲۳۸.....	مرحله سوم: ظهور نظریه های خام غیرمنتظره.....
۲۳۹.....	مرحله چهارم: داوری اولیه ی نظریه ی خام.....
۲۴۰.....	مرحله پنجم: تدوین نظریه ی غنی.....
۲۴۰.....	مرحله ششم: مرحله آزمون نظریه.....
۲۴۰.....	مرحله هفتم: به کارگیری نظریه.....
۲۴۰.....	مرحله هشتم: بهبود نظریه.....
۲۴۱.....	نظریه پردازی در علوم انسانی.....
۲۴۳.....	روش های پژوهش علوم انسانی رایج در دنیا.....
۲۴۵.....	نظریه و نظریه پردازی در مدیریت.....
۲۴۷.....	خلاصه فصل.....
۲۴۸.....	چهره مهم ترین اندیشمندان مورد اشاره در فصل هفتم.....
۲۴۹.....	منابع فارسی:.....
۲۵۰.....	منابع انگلیسی:.....

فصل هشتم: موانع سه گانه (زمینه ای، ساختاری و رفتاری) نظریه پردازی در ایران با رویکرد علوم انسانی و اجتماعی

۲۵۵.....	مقدمه.....
۲۵۶.....	موانع نظریه پردازی در علوم انسانی از منظر صاحب نظران.....
۲۶۰.....	تأثیر شرایط علمی، نظریه پردازی.....
۲۶۱.....	سیاست گذاری علمی نظریه پردازی.....
۲۶۱.....	نقش اقتصاد در نظریه پردازی.....
۲۶۲.....	نظام آموزشی ناهمسو با نظریه پردازی.....
۲۶۹.....	چالش روش تحقیق در نظریه پردازی.....
۲۶۹.....	تمایز نظریه پردازی در علوم انسانی.....
۲۷۰.....	ویژگی های علوم انسانی.....
۲۷۱.....	محجوریت علوم انسانی.....
۲۷۲.....	بررسی آمار و ارقام.....
۲۷۳.....	چالش زبانی.....
۲۷۳.....	سایر موانع نظریه پردازی.....
۲۷۵.....	موانع سه گانه نظریه پردازی در ایران با رویکرد علوم انسانی.....
۲۷۹.....	خلاصه فصل.....
۲۸۰.....	چهره مهم ترین اندیشمندان مورد اشاره در فصل هشتم.....
۲۸۱.....	منابع فارسی:.....
۲۸۲.....	منابع انگلیسی:.....

۱۴۸.....	چرا نظریه پردازی می کنیم؟.....
۱۴۹.....	مبانی و الزامات نظریه سازی.....
۱۴۹.....	عوامل شکل دهنده ی نظریه.....
۱۵۲.....	نقطه آغاز نظریه.....
۱۵۳.....	اهمیت موضوع (ایده ی اولیه) در نظریه پردازی.....
۱۵۴.....	نکات قابل تأمل در انتخاب ایده ها.....
۱۵۵.....	خلافت در نظریه پردازی.....
۱۵۷.....	انتخاب مفاهیم، سازه ها و متغیرها.....
۱۵۷.....	تفرقات سه واژه سازه، مفهوم و متغیر.....
۱۵۹.....	شناخت یا ساخت روابط در پدیده ها.....
۱۵۹.....	ارائه و بیان نظریه ها.....
۱۶۱.....	بسترهای لازم برای نظریه پردازی.....
۱۶۲.....	ویژگی های نظریه پردازی.....
۱۶۴.....	دو محور اساسی نظریه پردازی.....
۱۶۸.....	خلاصه فصل.....
۱۶۹.....	چهره مهم ترین اندیشمندان مورد اشاره در فصل پنجم.....
۱۷۰.....	منابع فارسی:.....
۱۷۰.....	منابع انگلیسی:.....

فصل نهم: ویژگی های یک نظریه علمی

۱۷۳.....	مقدمه.....
۱۷۳.....	آیا نظریه های جدید از نظریه های پیشین، درست ترند؟.....
۱۷۵.....	رویکردهای شناسایی نظریه ی خوب.....
۱۷۶.....	ویژگی های نظریه ی علمی.....
۱۷۸.....	ویژگی انتزاعی.....
۱۷۹.....	دیدگاه «بن آری».....
۱۸۴.....	معیارهای اصلی که نظریه باید رعایت کند.....
۱۸۵.....	ملاک های ارزیابی نظریه.....
۱۹۲.....	ویژگی های نظریه از منظر ابطال گرایان.....
۱۹۴.....	ویژگی های نظریه از منظر کوهن.....
۱۹۵.....	نحوه ی بیان نظریه.....
۱۹۶.....	نقش ها، کارکردها و محدودیت های نظریه.....
۱۹۹.....	محدودیت های نظریه.....
۱۹۹.....	محدودیت های نظریه پردازی.....
۲۰۲.....	خلاصه فصل.....
۲۰۳.....	چهره مهم ترین اندیشمندان مورد اشاره در فصل ششم.....
۲۰۴.....	منابع فارسی:.....
۲۰۴.....	منابع انگلیسی:.....

فصل دهم: نظریه پردازی، مدل ها و فرآیندها

۲۰۹.....	مقدمه.....
۲۱۰.....	نظریه پردازی.....
۲۱۱.....	مدل.....
۲۱۴.....	مدل و نظریه.....
۲۱۶.....	نظریه و الگوهای ضمنی.....
۲۱۷.....	نظریه و مدل های رسمی.....
۲۱۷.....	مدل سازی و نظریه پردازی.....

**فصل نهم: تجارب بین‌المللی کشورهای مختلف در
بستر سازی و حرکت به سمت نظریه پردازی**

۲۸۵	.....	مقدمه
۲۸۷	.....	گسترش آفاق
۲۹۰	.....	رویکردهای جدید متفکران غربی: آموزش تفکر انتقادی و فلسفه
۲۹۲	.....	تجربه‌ی برخی کشورها در علم و نظریه‌پردازی
۲۹۳	.....	کلمبیا و استراتژی‌های دانشگاهی
۲۹۵	.....	ژاپن و سیاست‌های دولتی
۲۹۵	.....	آمریکا و انجمن پیشبرد علوم
۲۹۸	.....	کانادا و بنیاد نوآوری
۳۰۰	.....	بلاروس و آکادمی ملی علوم
۳۰۱	.....	آلمان و بنیاد هامبولت
۳۰۲	.....	فعالیت‌های عمده بنیاد هامبولت آلمان
۳۰۳	.....	سوئیس و بنیاد ملی علوم
۳۰۵	.....	کویت و بنیاد پیشبرد علم
۳۰۶	.....	آکادمی علوم جهان اسلام در اردن
۳۰۹	.....	پیوست فصل نهم
۳۲۰	.....	تساویر پیوست فصل نهم
۳۲۰	.....	چهره مهم‌ترین اندیشمندان مورد اشاره در فصل نهم
۳۲۲	.....	منابع فارسی:
۳۲۲	.....	منابع انگلیسی:

**فصل دهم: وضعیت‌سنجی و راهکارهای برون‌رفت از ریسک
نظریه‌پردازی در ایران (با رویکردی به دوران تحصیلات تکمیلی)**

۳۲۷	.....	مقدمه
۳۲۷	.....	اهمیت و ضرورت نظریه‌پردازی در ایران
۳۲۹	.....	سیاست‌گذاری‌های تولید علم و نظریه‌پردازی در ایران
۳۲۹	.....	توسعه‌ی علمی در ایران
۳۳۱	.....	چستی نهضت تولید علم
۳۳۲	.....	ایجاد بسترهای مناسب برای نظریه‌پردازی از طریق نهضت تولید علم
۳۳۲	.....	ترویج علم
۳۳۴	.....	تولید علم از طریق کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی
۳۳۶	.....	هیئت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی
۳۳۶	.....	انجمن‌های علمی و فرهنگی
۳۳۶	.....	نقشه‌ی جامع علمی کشور، گامی نو به سوی نظریه‌پردازی
۳۳۸	.....	تحول مفهوم دانشگاه
۳۳۹	.....	محورهای تحول در نظام دانشگاهی کشور
۳۴۱	.....	راهکارهای بهینه‌ی نظریه‌پردازی در دوران تحصیل
۳۴۶	.....	بهبود شرایط محیطی (سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ...)
۳۴۸	.....	بسترها و زیرساخت‌های لازم
۳۵۰	.....	نتایج برخی پژوهش‌های انجام‌شده
۳۵۲	.....	راهکارهای خروج از رکود نظریه‌پردازی
۳۵۸	.....	خلاصه فصل
۳۵۹	.....	منابع فارسی:
۳۶۰	.....	منابع انگلیسی: